

Pomnik Słowackiego

22 maja 2009 r. w pięknie odnowionym lokalu Zarządu Głównego TPW na Placu Zamkowym 10 odbyło się zebranie Komisji Historycznej.

Na wstępie przewodnicząca Komisji **Barbara Petrozolin-Skowrońska** przedstawiła **Halinę Niemiec**, historyka, nauczycielkę dy-

plomowaną, autorkę publikacji dydaktycznych, jako sekretarza Komisji i poinformowała o możliwościach, które stwarza nowa strona internetowa Towarzystwa. Postanowiono, by wykorzystać ją dla informowania szerszej publiczności o działalności Komisji. Pomóc w tym ma sekretarz Komisji.

Głównym tematem spotkania była:

Historia budowy pomnika Juliusza Słowackiego w Warszawie

Przedstawili ją najbardziej zaangażowani w realizację tej inicjatywy: przewodniczący Komitetu Honorowego Budowy Pomnika Sło-

wackiego w Warszawie **dr Wojciech Fijałkowski** oraz członkowie tego Komitetu **Witold Straus** i **Henryk Zieliński**.

Pomnik Juliusza Słowackiego na Placu Bankowym w Warszawie. Fot. Witold Straus

Oto w wielkim skrócie historia tej inicjatywy doprowadzonej szczęśliwie do końca 21 września 2001 r.

Idea wzniesienia pomnika Juliusza Słowackiego w Warszawie zrodziła się w 1909 r., w stulecie urodzin poety. Jednak ta, jak i kolejne inicjatywy podejmowane w okresie międzywojennym nie zakończyły się sukcesem.

Pomysł odrodził się w kręgach Towarzystwa Przyjaciół Warszawy w drugiej połowie 70. XX w., kiedy zbliżała się 170. rocznica urodzin wieszca. Odszukano model pomnika

dłuta Edwarda Wittiga¹ przechowywany w Teatrze Stanisławowskim w Łazienkach, a wykonany w ramach konkursu na pomnik poety we Lwowie. Rozpoczęto akcję zbierania funduszy, w której dużą rolę odegrała Komisja

¹ Edward Wittig (1879-1941 – polski rzeźbiarz, twórca Pomnika Lotnika, rzeźby *Ewa* w Parku Ujazdowskim, Pomnika Peowiaków, Pomnika Gabriela Narutowicza. Za odmowę podpisania volkslisty rozstrzelany przez Niemców.

Ochrony Zabytków TPW z **Witoldem Strausem** na czele. W międzyczasie sprawą pomnika zainteresował się Związek Polskich Artystów Plastyków, ogłaszając konkurs na nowy pomnik. Zwycięski projekt nie spełnił oczekiwań TPW, w rezultacie sprawa pomnika została zamrożona na wiele lat. Ponownie odżyła w roku 1994 w Oddziale Stare Miasto TPW, a poparta została przez Koło Krzemieńczan.

Witold Straus relacjonuje historię budowy pomnika Juliusza Słowackiego.

Zadanie budowy pomnika było jednak zbyt wielkie jak na siły jednego Oddziału. Wówczas, z inicjatywy **Witolda Strausa** włączono w projekt Towarzystwo Opieki nad Zabytkami, które w 1995 r. powołało **Spółeczny Komitet Budowy Pomnika Juliusza Słowackiego** z przewodniczącym **dr Wojciechem Fijałkowskim**. W skład Komitetu weszli m.in. **Jan Załęski** – prezes Oddziału TPW Stare Miasto, wiceprezes **dr Maria Leska**, **Józef Baliszewski**, **Danuta Małecka**, **Aleksander Niedźwiedzki**, **Danuta Ptaszyńska**, **Henryk Zieliński**. W gromadzeniu funduszy i innych pracach pomagał Wojewódzki Konserwator Zabytków **arch. Feliks Ptaszyński**. Po długich rozważaniach na temat miejsca ustawienia pomnika wybrano Plac Bankowy, na co z trudem udało się uzyskać zgodę władz. Pierwszy termin w 1999 r., kiedy zbiegły się rocznice 190. urodzin 170. przyjazdu poety do Warszawy i zbliżała 150. rocznica jego śmierci, nie został

dotrzymany. Na przeszkodzie stanęły dwie przyczyny: brak funduszy i „...szalejąca biurokracja”. Jednak prace trwały. Kamień węgielny pod pomnik poświęcił Ojciec Święty Jan Paweł II. O wyjeździe delegacji Komitetu do Rzymu oraz zbieraniu funduszy na pomnik opowiedział zebranym dr Fijałkowski. Jednym ze sponsorów był prezes Giełdy Warszawskiej, który ofiarował na ten cel 80 tys. zł. Natomiast anonimowy gracz giełdowy sfinansował transport kamienia z okolic Krzemieńca. Kamień *uno verde* został подарowany przez władze Ukrainy, dzięki zaangażowaniu w tę sprawę ambasadora tego kraju w Polsce - Dymitra Pawłyczki. Wmurowanie kamienia węgielnego nastąpiło w 1999 r., natomiast odsłonięcie pomnika odbyło się w 2001 r.

Bogatą dokumentację filmową dotyczącą sprawy pomnika posiada **Henryk Zieliński**, wówczas pracownik telewizji, informujący opinię publiczną o pracach Komitetu, co również ułatwiło korzystny finał.

Henryk Zieliński i Wojciech Fijałkowski podczas zebrania Komisji Historycznej TPW.

Członkowie Komisji Historycznej jednogłośnie uznali, że Rok Słowackiego to najlepszy czas, by przypomnieć i spopularyzować sprawę historii pomnika Słowackiego, jedyne go pomnika który stanął w Warszawie z inicjatywy TPW i staraniem jego działaczy. Uznano, że warto wykorzystać filmową dokumentację, którą ma **Henryk Zieliński** przygotowując

plytę DVD, a historię pomnika opisać w broszurze, do której płyta byłaby dołączona. Broszurę wraz z DVD należałoby przekazać przede wszystkim uczniom szkół im. Słowackiego w całym kraju, a także bibliotekom szkół warszawskich; oczywiście także Muzeum Słowackiego w Krzemieńcu, Muzeum Historycznemu m.st. Warszawy, Muzeum Literatury, bibliotekom centralnym i in. zainteresowanym publikacją.

Publikacja stanowiłaby także istotny dokument z dziejów warszawskich pomników, wskazujący na zaangażowanie w tę inicjatywę określonych środowisk, osób i instytucji.

Należy przygotować możliwie szybko projekt i wystąpić o fundusze na realizację projektu do Urzędu m.st. Warszawy. Osobą, która ma tym się zająć przede wszystkim ma być **Henryk Zieliński**, dysponujący najciekawszą dokumentacją.

Na zdjęciu pamiątkowym Komisji zrobionym po zebraniu od lewej stoją: Henryk Zieliński, Jan Berger, Tadeusz Świątek, Tadeusz Burchacki, Wojciech Fijałowski, Alicja Lutostańska, Witold Straus, Zbigniew Urbaniak, Bożena Niemierowska-Szczepańczyk, Agnieszka Wyczółkowska. Siedzą od lewej: Anna Chybowska Gorbatowska, Barbara Petrozolin-Skowrońska, Janina Dominowska i Julia Wyczółkowska.

W związku ze 110. rocznicą urodzin **Stanisława Lorenza**, prezesa TPW, wybitnego muzeologa i historyka sztuki poruszona też była sprawa przygotowania tablicy poświęconej prof. Lorenzowi i umieszczenie jej na budynku przy Placu Zamkowym 10, w którym od lat 60-tych siedzibę ma ZG TPW (inicjatywa **Tadeusza Burchackiego**).

Obie inicjatywy Komisji Historycznej przedstawione muszą być przede wszystkim Prezesowi i Zarządowi Głównemu TPW.

Kolejne zebranie Komisji zaplanowano 19 czerwca o godz. 17. Temat: Arkady Kubickiego. Jako prelegent zaproszona została **Bożena Wiórkiewicz** - prezes Towarzystwa Przyjaciół Zamku Królewskiego.

Halina Niemiec i Barbara Petrozolin-Skowrońska
Zdjęcia z zebrania: H. Niemiec